

Når veianlegg planlegges: Retningslinjer ønskelig for naturfaglige undersøkelser

Det er ønskelig at det utarbeides nærmere retningslinjer for innholdet i og behovet for naturfaglige undersøkelser når veianlegg planlegges. Det anbefales at det utarbeides retningslinjer tilsvarende de som lenge har vært benyttet ved konsesjonsbehandling i vassdragsaker, heter det i en NINARapport, utført etter oppdrag fra Statens Naturforvaltningsråd.

DET BØR legges vekt på at utredningene inneholder vurderinger av både anleggs- og driftsfasen, og at det legges vekt på å diskutere avbøtende tiltak.

Innholdet i undersøkelsene bør gjøres avhengig av hva slags områder veianlegget passerer. Meldingen blir dermed særlig viktig for å sikre et relevant beslutningsgrunnlag.

Helhetsbeskrivelse

Det bør legges avgjørende vekt på en helhetsbeskrivelse av større urørte naturområder, samt kartlegging av områder med spesiell verdi, eller som er særlig sårbare.

Alle verddivurderinger bør spesifiseres og dokumenteres innen rammen av et kjent system, for eksempel sammenlignet med systemet av vernede områder etter naturvernloven.

Det bør legges vekt på dokumentasjon av verdi og virkningen av inngrepene, slik at vurderingene kan etterprøves. Det bør legges opp til saksbehandlingsrutiner som innebærer en viss kvalitetssikring av analysene.

Faglig beskrivelse

Skal disse målene oppnås, må det gis en faglig beskrivelse av berørte naturtyper

med hovedvekt på egenskaper som benyttes i vurderingen av de enkelte områders verdi.

På grunnlag av veitraseens innflytelse

på de enkelte naturtyper og elementer, gis det en samlet konsekvensvurdering,

Forts. neste side

VEIANLEGG ÅPNER NATURVERDIER

Jongsåsveien naturminne.

Foto: LARS ERIKSTAD

VEIANLEGG og tunneller «produserer» eller åpner naturverdier. Flere veiskjæringer er nå fredet etter naturvernloven. Ved et nytt veianlegg kan en gammel veiskjæring med høy verneverdi være truet av ødeleggelse, mens veianlegget kan produsere nye veiskjæringer med like høy verdi. Her vil vi hevde følgende prinsipp:

1) Eksisterende dokumenterte naturverdier går foran mulige nye «menneskeskapte» naturverdier.

2) Vitenskapelig nytte ved økt kunn-

skap rettferdiggjør ikke nye naturinngrep i urørte områder.

3) Vitenskapelig og pedagogisk nytte kan imidlertid være et moment ved justeringer av aktuelle traseer, og naturverdier som kommer fram ved et veianlegg bør i størst mulig grad sikres både med tanke på synlighet og tilgjengelighet. Derfor bør en være forsiktig med f.eks. betongsprøyting av slike skjæringer. Skjæringer med spesiell verdi bør tilrettelegges slik at de er tilgjengelige for forskning og undervisning.

Retningslinjer...

Forts. fra side 1

med vurdering av ulike traseer og forslag til avbøtende tiltak.

Ved berøring av helt spesielle forekomster kan det være aktuelt å foreslå nye traseer.

Det bør gjennomføres før- og etterundersøkelser i enkelte saker for å utvikle kompetansen på konsekvenser og effekter av veier.

Naturfaglige helhetsvurderinger

Vurderingen av de ulike traséalternativene vil ikke alltid være sammenfallende i de ulike fagutredningene. De naturfaglige interessene i hver enkelt sak kan ha ulik tyngde, og det bør legges økt vekt på naturfaglige helhetsvurderinger. Dette må imidlertid ikke skje på bekostning av fremskaffelsen av et tilstrekkelig godt grunnlagsmateriale og grunnlagsvurderinger fra de enkelte fagfelt.

Uavhengig av størrelsen

Viktige og sårbare naturområder vil kunne gå tapt også ved små veianlegg som normalt ikke utløser krav om konsekvensanalyse. Det er avgjørende at naturfaglige hensyn blir tatt ved alle veianlegg, uavhengig av størrelsen på anlegget. Krav om konsekvensanalyse for små anlegg bør fremmes når det er mistanke om at anlegget berører slike områder.

Vassdragsundersøkelser en kunnskapskilde

Vassdragsundersøkelsene i tilknytning til kraftutbygging har vært en viktig kilde til dagens kunnskap om norsk natur. Vi har fått god oversikt over utbredelsen av viktige dyre- og plantearter og -samfunn, samt forekomsten av andre viktige typer av naturelementer. Denne kunnskapen kan vi også benytte ved konsekvensvurderinger av andre typer inngrep, også i veisaker. Undersøkelsesomfanget kan derfor i mange tilfeller begrenses til berørt areal med en smal influenssone.

Veibygging kan være uheldig for vann og vassdrag

EN VEI som legges tett opp til en elvekant eller en bekk, vil fungere som en forbygning som påvirker elvens grave-, transport- og avsetningssystem. Det samme gjelder når en vei krysser et vassdrag og bro/kulvertløsninger inn snevrer elveløpet. Slik veibygging vil ha uheldig virkning på vassdragets naturverdi, både fysisk og biologisk.

En bør være særlig oppmerksom på dette i vernede vassdrag, der denne naturverdien har utløst forbud mot vassdragsutbygging. Dette forbudet kan bli

svært uthult hvis andre inngrep, slik som veibygging, i for stor grad påvirker de naturlige prosessene.

NVE utfører et prosjekt om veibygging og vassdragsnatur. Resultatene fra dette prosjektet foreligger ennå ikke, men det er viktig at disse resultatene innarbeides i grunnlaget for fremtidige konsekvensanalyser, såvel som i de generelle tiltak som bør gjennomføres når veier krysser eller legges langs vann og vassdrag.

Veier i høyfjellet har innvirkning på plantelivet

DET ÅPNE landskapet i høyfjellet gir moderne veianlegg en svært dominerende plass i den visuelle opplevelsen av landskapet, og dette vil stille særlige krav til den landskapsmessige utformingen og tilpassingen av veitraseen.

I geofaglig sammenheng bør en være spesielt oppmerksom på pågående prosesser knyttet til frost i jord, ved siden av ulike løsmasseforekomster.

En bør videre være spesielt oppmerksom på fordelingen av snø i landskapet. Veiene vil lett endre den lokale snøfor-

delingen, alene eller sammen med tilhørende nødvendig snøskjerming. Dette har stor betydning for utformingen av plantelivet og kan således endre de opprinnelige vegetasjonstypene i et område. Slike inngrep kan være uheldige i områder hvor det finnes sjeldne og truede plantearter.

I områder med rein kan veiene skjære gjennom viktige kalvings-, trekk- og beiteområder. Reinen er et flokkdyr, og slike inngrep vil derfor kunne berøre viktige og store deler av bestanden.

Ferskvannsbiologi og fisk

VEIENE og veibygging ved og langs vassdrag har effekt på så å si alle prosessene som foregår i vassdragene. De påvirker hydrologien og materialtransporten, de endrer kantvegetasjonen, som igjen påvirker bunndyr og fiskeproduksjon gjennom redusert løvfall og skygge/skjul. Veiene gir også midlertidig eller varig økning i erosjon og endring av sedimentasjonsforholdene.

Veibyggingen vil ha både en direkte og en indirekte effekt på vassdraget. Veien vil i seg selv legge beslag på arealer nær vassdraget, mens økt erosjon og sedimentasjon vil påvirke vassdraget

langt nedstrøms inngrepet. Det er naturlig å skjelne mellom virkningene i anleggsperioden og de langsiktige virkninger når anlegget er ferdig. De største problemene er knyttet til anleggsperioden, da erosjon og tilslamming er et problem for bunndyr og fisk selv langt nedenfor inngrepspunktet.

Stoffet er hentet fra

NINA Oppdragsmelding 229

Lars Erikstad, Gunnar Halvorsen, Arvid Odland, Tor Spidsø:

«Veibygging — behov for naturfaglige konsekvensvurderinger».

Bestilling: NINA Oppdragsmelding 229 kan bestilles fra NINA v/informasjonsjefen. Porto/eksp. kr. 50,-.

Produksjon: TEKNO-PRESS AS, Trondheim Trykk: TRYKKERIHUSET SKIPNES